

21. Інформація Одеського обкому КПУ від 11.05.1989 р. «Про деякі тенденції розвитку політичної обстановки в області» // ДАОО. — Ф. П-11. — Оп. 152. — Спр. 35. — Арк. 63–68.
22. ВЧ-грама ЦК КПУ № 72/34 від 26.05.1989 р. // ДАОО. — Ф. П-11. — Оп. 151. — Спр. 60. — Арк. 5.
23. Експрес-інформація ідеологічного відділу Одеського обкому КПУ від 10.07.1989 р. // ДАОО. — Ф. П-11. — Оп. 151. — Спр. 54. — Арк. 14–17.
24. Інформація Одеського обкому КПУ від 15 червня 1989 р. «Про хід виконання постанови бюро Одеського обкому КПУ «Про організацію виконання постанов ЦК КПРС від 30 січня 1989 р. «Про заходи з протидії спробам антисоціалістичних елементів створити опозиційні КПРС політичні структури» і ЦК КПУ від 27 лютого 1989 р. з цього питання» // ДАОО. — Ф. П-11. — Оп. 152. — Спр. 35. — Арк. 89–95.
25. Інформація Одеського обкому КПУ від 1.08.1989 р. «Про роботу, здійснювану партійними організаціями області в обставинах, що склалися» // ДАОО. — Ф. П-11. — Оп. 151. — Спр. 52. — Арк. 27–40.
26. Записка ідеологічного відділу Одеського обкому КПУ «Про зустріч керівників організацій творчих спілок і самодіяльних громадських формувань» // ДАОО. — Ф. П-11. — Оп. 151. — Спр. 55. — Арк. 45–47.
27. Постанова бюро Одеського обкому КПУ від 22.08.1989 р. «Про заходи з виконання постанови ЦК КПУ «Про серйозні недоліки в організаторській та політичній роботі деяких партійних комітетів з протидії екстремістським, антисоціалістичним елементам» // ДАОО. — Ф. П-11. — Оп. 152. — Спр. 35. — Арк. 69–72.
28. Записка державно-правового відділу Одеського обкому КПУ від 14.09.1989 р. «Про стан дотримання в області законодавства про порядок організації проведення зборів, мітингів, вуличних ходів і демонстрацій» // ДАОО. — Ф. П-11. — Оп. 150. — Спр. 101. — Арк. 123–125.
29. Інформація з виконання постанов бюро Одеського обкому КПУ від 22.08.1989 р. «Про заходи протидії спробам антисоціалістичних елементів створити опозиційні КПРС політичні структури» і «Про серйозні недоліки в організаторській та політичній роботі деяких партійних комітетів з протидії екстремістським, антисоціалістичним елементам» // ДАОО. — Ф. П-11. — Оп. 152. — Спр. 35. — Арк. 185–187.

Надійшла до редакції 07.02.2019 р.

УДК 329.052:93/94(477.7)«1980/1990»

О. П. Шипотілова

**СТАНОВЛЕННЯ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ
НА ОДЕЩИНІ (КІН. 1980-х — ПОЧ. 1990-х рр.):
ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ**

Шипотілова Олена Павлівна, к. і. н., ст. викл. кафедри українознавства, історико-правових та мовних дисциплін, email: lenakomail@ukr.net

Одеський національний морський університет,
вул. Мечникова, 34, м. Одеса, 65029, Україна

АНОТАЦІЯ

У статті класифіковано та систематизовано наукові праці з проблеми становлення Народного Руху України на Одещині (кін. 1980-х — поч. 1990-х рр.). Дослідниця прийшла до висновку, що наукова постановка питання є актуальною і не викликає сумнів, оскільки немає всебічного дослідження з вивчення громадсько-політичного руху Одеського регіону зазначених хронологічних меж. Є лише роботи, які подають фрагментарно, опосередковано етапи становлення Одеської крайової організації Народного Руху України і проведені нею політичні заходи. Це дає підстави стверджувати, що науковому колу істориків бракує такого роду дослідження, оскільки воно могло б висвітлити перехід від радянського існування до демократичного розвитку незалежної Української держави.

Ключові слова: Народний Рух України, Одещина, національно-демократичний рух, незалежність.

Е. П. Шипотилова

**СТАНОВЛЕНИЕ НАРОДНОГО РУХА УКРАИНЫ
НА ОДЕСЦИНЕ (КОН. 1980-х — НАЧ. 1990-х гг.):
ИСТОРИОГРАФИЯ ПРОБЛЕМЫ**

Шипотилова Елена Павловна, к. и. н., ст. препод. кафедры украиноведения, историко-правовых и языковых дисциплин, email: lenakomail@ukr.net

Одесский национальный морской университет,
ул. Мечникова, 34, г. Одесса, 65029, Украина

АННОТАЦИЯ

В статье классифицированы и систематизированы научные труды по проблеме становления Народного Руха Украины в Одесской области (кон. 1980-х — нач. 1990-х гг.). Исследовательница пришла к выводу, что научная постановка вопроса актуальна и не вызывает сомнения, поскольку нет всестороннего исследования по изучению общественно-политического движения Одесского региона указанных хронологических границ. Есть только работы, которые подают фрагментарно, опосредствованно этапы становления Одесской краевой организации Народного Руха Украины и проведения ею политических мероприятий. Это дает основания утверждать, что в научном кругу историков не хватает такого рода исследования, поскольку оно могло бы осветить переход от советского существования к демократическому развитию независимого Украинского государства.

Ключевые слова: Народный Рух Украины, Одессина, национально-демократическое движение, независимость.

O. P. Shipotylova

**FORMATION OF THE PEOPLE'S MOVEMENT
OF UKRAINE IN THE ODESSA REGION
(LATE 1980'S — EARLY 1990'S): HISTORIOGRAPHY
OF THE PROBLEM**

Shypotilova Olena Pavlivna, PhD, senior lecturer of the department of Ukrainian Studies, historical-legal and linguistic disciplines, email: lenakomail@ukr.net

Odessa National Maritime University
street Mechnikov, 34, Odessa, 65029, Ukraine

ABSTRACT

The article is investigated with the systematization of the problems of the formation of the People's Movement of Ukraine in the Odessa region (1980's — 1990's). The researcher came to the conclusion, that this scientific formulation of the question is relevant and does not call in question, as there is no comprehensive study on the social-political movement of the Odessa region of the specified chronological boundaries. There are only works that submit fragmentarily, indirectly the stages of the formation of the Odessa Regional Organization of the People's Movement of Ukraine and its political activities. This suggests that the academic circle of historians lacks this kind of research, since it could cover the transition from Soviet existence to the democratic development of an independent Ukrainian state.

Key words: People's Movement of Ukraine, Odessa region, national-democratic movement, independence.

До кінця 1990-х років інтерес вітчизняних дослідників до вивчення історії Народного Руху України мав суто прикладний характер, пов'язаний із аналізом сучасного політичного процесу. Але згодом наукова думка поступово нагромадила потенціал вивчення національно-духовного відродження українського народу наприкінці 1980-х — на початку 1990-х рр., державотворчих процесів в Україні після розпаду СРСР, формування та діяльності політичної опозиції в період «перебудови» і здобуття української національної державності. При цьому основна увага концентрувалася на аналізі діяльності Руху в цілому, однак поза увагою залишалися особливості крайових і районних структур організації.

Тому актуальним залишається вивчення історіографії проблеми Народного Руху України на Одещині кін. 1980-х — поч. 1990-х рр. Потреба в комплексному дослідженні обумовлена станом наукової розробки.

Метою даного дослідження є об'єктивний аналіз історіографії питання громадсько-політичної діяльності Одеського Руху починаючи з 1989 р., тобто із заснування осередку в області, до проголошення незалежності української держави.

Умовно історіографічний аналіз становлення Народного Руху України на Одещині можна поділити на такі групи: 1) загальні монографічні дослідження (праці вітчизняних і діаспорних дослідників); 2) монографії з питання вивчення Руху на Одещині; 3) дисертації з проблем вивчення громадсько-політичної діяльності НРУ; 4) наукові статті з історії становлення Одеської крайової організації Народного Руху України.

До першої групи належать праці Олексія Гараня [1], присвячені вивченню піднесення суспільно-політичного руху, становленню багатопартійності в УРСР. Будучи істориком-політологом, одним з учасників перших київських політичних об'єднань, він розмірковує у своїх книгах над питаннями зародження Руху, основними його тенденціями у політиці, а також над підвалинами багатопартійної системи в Україні. Праці О. Гараня роблять вагомий внесок у розробку важливих та актуальних питань історії української суспільно-політичної думки на початку 90-х років ХХ ст., таким чином є помітним явищем у вітчизняній історіографії.

Модернізаційний контекст національно-демократичного руху помітний у монографії Олександра Бойка «Україна в 1985–1991 рр.: основні тенденції суспільно-політичного розвитку», в якій події зазначеного періоду, а разом із ними національно-демократичний рух, розглянуто в контексті радикальних політичних змін в Україні [2, с. 261].

Історичні аспекти новітньої політичної історії України, багатопартійності та створення політичної опозиції, ролі НРУ в суспільно-політичному житті України подав і Володимир Литвин [3].

Новий підхід до вивчення громадсько-політичного руху 1980–1990 рр. в УРСР запропоновані в монографії Віктора Даниленка [4]. Автор намагається простежити основні аспек-

ти соціально-економічного, суспільно-політичного й культурно-духовного життя радянської України в роки горбачовської перебудови, її хід і наслідки. Виявлено суттєві закономірності, причини й рушійні сили процесів, що призвели до розпаду СРСР і відновлення незалежності України.

Особливе місце в історіографії даного питання займають монографії представників англomовної української діаспори П. Магочі, Б. Кравченка, Р. Шпорлюка, О. Мотиля, Д. Квітковського [5] та ін. У них висвітлюються ідеї державотворення в Україні, розглядаються чинники, які впливали на піднесення українського національно-визвольного руху, аналізуються політичні та економічні фактори суспільно-політичних змін кінця 1989 — початку 1991 рр. тощо. Важливо зазначити, що зарубіжні українознавці, котрі аналізували проблеми національно-демократичного руху, часто обстоювали збалансованіші погляди, ніж частина вітчизняних дослідників й особливо публіцистів, які займали в період «перебудови» радикальні позиції зліва або справа.

Серед видань української діаспори слід відзначити монографію Анатолія Камінського [6], яка насичена величезним фактичним матеріалом. Він у 1980-х р. був керівником українського відділу Радіо «Свобода» у Мюнхені і мав тривалий доступ до офіційних радянських публікацій. Це дало авторові можливість зібрати в одній книзі детальну інформацію про наслідки в Україні революції згори, яку ініціював М. Горбачов: про відродження громадської думки, про генезу і діяльність неформальних організацій, передусім таких, як Українська Гельсінська Спілка та Народний Рух України, про хід та результати виборчих кампаній 1989 та 1990 рр.

До наступної групи монографічних досліджень можемо віднести монографію Володимира Ковтуна, яка висвітлює питання створення НРУ [7]. Автор у ті часи був політичним оглядачем «Народної газети», тому достатньо близько стояв до процесу заснування Руху, про що свідчить його робота, яка має ознаки видання мемуарного характеру.

У контексті наукової проблеми цінною є праця Григорія Гончарука «Народний Рух України: Історія» [8], де здійснено спробу комплексного вивчення НРУ. Професор Г. Гончарук у праці простежив основні етапи створення та розвитку Одеської

крайової організації НРУ, як складно у зрусифікованому регіоні активістам Руху вдавалося відстоювати ідеї незалежної Української держави. У часи незалежності України, відмічає автор, Одеська організація зміцніла, організовувала політичні заходи, вела активну партійну і видавничу роботи. Григорій Гончарук побудував свою монографію на цінних документах і матеріалах архіву Одеської крайової організацій НРУ, що залишається в приватних колекціях прихильників Народного Руху України на Одещині. Це становить особливий інтерес для наукового дослідження.

У колективній монографії Олени Шановської та Григорія Гончарука [9] подається аналіз теорії формування та розвитку української нації, простежуються генезис національного відродження в документах і діяльності Руху, характеризуються витоки національної програми НРУ та його змагання за демократичне вирішення національного питання в процесі розбудови незалежної держави.

З-поміж інших треба виділити працю Юрія Діденка [10], в якій розкривається багатогранна діяльність НРУ впродовж 1989–2002 років зі створення законодавчої бази української державності до втілення програмових положень Руху в державотворчий процес України.

У 2008 р. була опублікована праця Володимира Піпаша, в якій досліджується громадсько-політична діяльність Закарпатської крайової організації НРУ [11].

У 2013 році вийшла монографія Надії Кіндрачук [12], присвячена дослідженню ролі Народного Руху України у здобутті незалежності України у 1989–1991 рр. У роботі з'ясовано внесок НРУ у формування політико-правових та ідеологічних засад незалежної Української держави; розкрито основні напрями діяльності організаційних підрозділів НРУ у виконанні програмних рішень організації та регіональну специфіку діяльності НРУ; проаналізовано співпрацю Руху та української діаспори у контексті відродження національної державності; з'ясовано історичну роль НРУ в боротьбі за встановлення незалежної України.

Серед монографічних видань цінним історіографічним добром є дисертаційні роботи вітчизняних дослідників, які ми назвемо у хронологічній послідовності. Першим здобув ступінь

кандидата наук на ниві рухівської історії О. Бураковський, який висвітлив історію Ради уаціональностей НРУ, її роль в сучасних державотворчих процесах, динаміку міжнаціональних відносин до і після 1 грудня 1991 р. [13]. Другою кандидатською дисертацією, що зійшла на рухівському ґрунті, стало дослідження О. Шановської «Діяльність Народного Руху України з розробки національної програми та практичного втілення її в процесі державотворення (1989–1996 рр.)» [14].

Наступним дослідженням стали здобутки М. Тиского [15], який розглянув передумови виникнення НРУ, створення Волинської крайової організації та діяльність цього громадсько-політичного об'єднання. У 2006 р. Сергій Бондаренко захистив четверту дисертаційну роботу з рухівської теми [16].

Слід зазначити важливий внесок колективу кафедри історії та етнографії України Одеського національного політехнічного університету в розробку рухівської тематики. Під керівництвом доктора історичних наук, професора Григорія Гончарука тема дослідження історії Руху стала кафедральною. Саме на цій базі були виконані роботи О. Шановської, О. Мардаренко, С. Овсієнка, Ю. Діденка, Н. Кіндрачук, М. Кучерук, О. Шипотілової, А. Кожанова, І. Яковлева. Молоде покоління аспірантів кафедри надалі продовжує розробляти цю проблематику.

Особливе місце в українській історичній науці займають наукові праці та матеріали, вміщені в фахових виданнях, суспільно-політичних журналах, таких як «Український історичний журнал», «Інтелігенція і влада», «Розбудова держави», «Людина і політика» та ін., де даються багатоаспектні характеристики партій, громадських рухів, зокрема Народного Руху України як національно-демократичного.

Окрім того, в своїх наукових статтях ряд науковців присвятили увагу регіональному аспекту вивчення діяльності Народного Руху. Так Оксана Козаченко (Звездун) [17] займається проблемою вивчення становлення і діяльності Одеської крайової організації Руху.

Дослідниця зазначає, що національно-визвольний рух, що розвивався на території Одеського регіону протягом багатьох років, підготував підґрунтя для об'єднання осередків громадського супротиву в Народний Рух України за перебудову на Одещині.

О. Козаченко доводить, що Одеський Рух вніс свій вклад у здобуття Україною незалежності. Діяльність крайової організації на початку 1990-х рр. в основному була зосереджена на утвердженні України як національної та демократичної держави. Своєю діяльністю рухівці активно сприяли національному відродженню в регіоні.

У наукових дослідженнях історика В. Михайлова [18] розглядається регіональна специфіка функціонування крайових осередків НРУ на Півдні України. Розкрито основні форми й методи політичної діяльності регіональних організацій Руху, встановлено роль неформалів у процесах українського національно-державного відродження. Визначено внесок південно-українських осередків НРУ у розбудову національної державності наприкінці 1980-х — 1991 рр.

Дослідник А. Кожанов [19] висвітлив особливості розгортання національно-демократичного руху на Одещині наприкінці 1980-х — на початку 1990-х рр. На прикладі низки неформальних організацій регіону розкрито характер відносин компартійної влади з невідконтрольними самодіяльними об'єднаннями, зміст і методи вираження опозиційного руху в останні роки існування СРСР.

У науковій праці О. Шипотілової [20] підкреслено, що наприкінці 1980-х — початку 1990-х рр. розпочинається якісно новий період національно-демократичного поступу на Одещині. У цей час відбувається оформлення наймасовішої недержавної організації республіки — Народного Руху України (НРУ), реформування радянського режиму створює сприятливі умови для переходу громадянської активності до політичної площини боротьби. Вчорашні дисиденти Одещини тепер в якості літераторів, журналістів, політиків спрямували значні зусилля на справу побудови суверенної, демократичної та правової держави.

У контексті проблеми заслуговують на увагу матеріали всеукраїнських наукових конференцій з проблем виникнення, становлення Народного Руху України, його ролі в національно-демократичних перетвореннях в Україні. Фактично на конференції 1994 р. було покладено початок наукової дискусії з питання утвердження Руху на Одещині. Розглянуто питання ролі активістів у становленні Одеської крайової організації НРУ, як наприклад Віктора Цимбалюка тощо [21].

Таким чином, аналізуючи наявний комплекс літератури, можемо відзначити, що фактично немає праці, в якій була б систематично, всесторонньо вивчена громадсько-політична діяльність Народного Руху України на Одещині у зазначених хронологічних межах. У поле зору науковців потрапили тільки окремі аспекти роботи Одеської крайової організації НРУ в умовах розпаду СРСР. Дослідники у своїх роботах присвятили увагу питанню вивчення історії Народного Руху в цілому, а поза їх увагою залишилися достатньо важливі аспекти діяльності крайових та районних структур Руху, які потребують детального наукового вивчення.

Література та джерела

1. Гарань О. В. Від створення Руху до багатопартійності. К.: Видавництво товариства «Знання» України, 1992. 48 с.; Гарань О. Убити дракона. З історії Руху та нових партій України. К.: Либідь, 1993. 198 с.
2. Бойко О. Д. Україна в 1985–1991 рр.: основні тенденції суспільно-політичного розвитку: [монографія]. К.: ПІЕНД, 2002. 306 с.
3. Литвин В. Політична арена України: дійові особи та виконавці. К.: Абрис, 1994. 495 с.
4. Даниленко В. М. Україна в 1985–1991 рр.: остання глава радянської історії / НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2018. 278 с.
5. Magosci P. R. History of Ukraine. Seattle: University of Washington press, 1996. 784 p.; Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні ХХ ст. К.: Основи, 1997. 423 с.; Шпорлюк Р. Імперія та нації. К.: Дух і Літера, 2000. 354 с.; Motyl A. J. Sovietology, rationality, nationality: coming to grips with nationalism in the USSA. New York: Columbia University Press. 264 p.; Квітковський Д. Боротьба за українську ідею: збірник публіцистичних творів / упоряд. і ред. В. Верига. Дейтройт; Нью-Йорк; Торонто. 1993. 604 с.
6. Камінський А. На перехідному етапі: «Гласність», «перебудова» і «демократизація» на Україні. Мюнхен: Український вільний університет, 1990. 623 с.
7. Ковтун В. Історія Народного Руху України. К.: Факт, 1999. 407 с.
8. Гончарук Г. І. Народний Рух України. Історія. Одеса: Астропринт, 1997. 380 с.
9. Гончарук Г. І., Шановська О. А. Національна ідея і Народний Рух України: [монографія]. Одеса: Астропринт, 2004. 172 с.
10. Діденко Ю. В. Народний Рух у державотворчих процесах України (1989–2002 рр.): [монографія]. Одеса: Астропринт, 2006. 176 с.

11. Піпаш В. В. Народний Рух України як форма національно-визвольної боротьби українців на зламі 80–90-х років ХХ століття: закарпатський регіональний аспект: [монографія]. Ужгород: Гражда, 2008. 216 с.
12. Кіндрачук Н. М. За Україну незалежну. Роль Народного Руху України у здобутті незалежності України: 1989–1991 рр. : монографія / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Прикарпат. нац. ун-т імені Василя Стефаника, Ін-т туризму. Івано-Франківськ: НАІР, 2013. 199 с.
13. Бураковський О. З. Історія Ради національностей Народного Руху України, 1989–1993 роки. Політологічний аналіз: автореф. дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політологія». К., 1999. 21 с.
14. Шановська О. А. Діяльність Народного Руху України з розробки національної програми та практичного втілення її в процесі державотворення (1989–1996 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Одеса, 2003. 208 с.
15. Тиский М. Г. Народний Рух України: Волинська регіональна організація на зламі 80–90-х років: автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.01 «Історія України». Львів, 2005. 21 с.
16. Бондаренко С. В. Народний Рух України та його роль у національно-політичному житті наприкінці 80-х — на початку 90-х років ХХ століття: автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.01 «Історія України». Чернівці, 2006. 21 с.
17. Звездун (Козаченко) О. М. До питання про створення Одеської обласної організації НРУ за перебудову // Інтелігенція і влада. 2010. № 20. С. 130–137; Козаченко О. М. Ідейні попередники Народного Руху України на Одещині // Інтелігенція і влада. 2011. № 22. С. 101–108.
18. Михайлов В. Культурно-просвітницька діяльність крайових організацій НРУ на Півдні України наприкінці 1980-х — 1991 рр. // Емінак: науковий щоквартальник. 2017. № 1 (17), січень–березень, т. 1. С. 123–129.
19. Кожанов А. Розгортання національно-демократичного руху на Одещині наприкінці 1980-х — на початку 1990-х рр. // Емінак: науковий щоквартальник. 2018. № 1 (21), січень–березень, т. 1. С. 124–129.
20. Шипотілова О. П. Становлення громадсько-політичного руху на Півдні України (кінець 1980-х — початок 1990-х рр.): історичний аспект // Історико-політичні студії: збірник наукових праць. Серія «Історичні науки». К., 2018. № 1(9). С. 115–123.
21. Народний Рух України: місце в історії та політиці : тези доповідей Першої Всеукр. наук. конф. (14–16 вересня 1994 р., м. Одеса). К., 1994. 96 с.; Народний Рух України: місце в історії та політиці : матеріали Другої Всеукр. наук. конф. (11–12 вересня 1996 р., Одеса). Одеса, 1996. 56 с. Народний Рух України: місце в історії та політиці : матеріали Третьої Всеукр. наук. конф. (10–11 вересня 1998 р., м. Одеса). Одеса, 1998. 72 с.; Народний Рух України: міс-

це в історії та політиці : матеріали Четвертої Всеукр. наук. конф. (14–15 вересня 2000 р., м. Одеса). Одеса, 2000. 152 с.; Народний Рух України: місце в історії та політиці : Матеріали П'ятої (позачергової) Всеукр. наук. конф. (14–15 вересня 2001р., м. Одеса). Одеса, 2001. 204 с.; Народний Рух України: місце в історії та політиці : матеріали VI Всеукр. наук. конф. (м. Одеса, 16–17 вересня 2005 р.). Одеса : Астропринт, 2005. 204 с.; Народний Рух України: місце в історії та політиці : матеріали VII Всеукр. наук. конф. (м. Одеса, 28–29 травня 2009 р.). Одеса : Астропринт, 2009. 236 с.; Народний Рух України: місце в історії та політиці : матеріали VIII Всеукр. наук. конф., присвяченої 20-річчю Незалежності України (м. Одеса, 25–26 травня 2011 р.). Одеса : Астропринт, 2011. 456 с.

Надійшла до редакції 05.03.2019 р.

УДК 94:32(477)

І. В. Яковлев

ІВАН ДРАЧ — БАТЬКО НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ

Яковлев Ігор Васильович, к. і. н., старший викладач кафедри історії та етнографії України, e-mail: Igor.yakovlev.1991@gmail.com

Одеський національний політехнічний університет,
пр-т Шевченка, 1, м. Одеса, 65044, Україна

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто процес створення та подальшого розквіту найвідомішої громадської організації, яка спромоглась докласти максимум зусиль задля вивільнення українського народу з вікового ярма тоталітарного режиму. Аналізується громадсько-політична діяльність Івана Федоровича Драча під час створення цієї організації та висвітлюється його активна позиція в процесі відстоювання національних інтересів українського народу в боротьбі з номенклатурною системою УРСР. Розглянуто наукові праці провідних дослідників проблематики Народного Руху України, на основі яких автор погоджується зі справедливістю твердження, щодо титулу Івана Драча як батька Народного Руху України.

Ключові слова: Народний Рух України, Іван Федорович Драч, боротьба за незалежність України, батько Руху.